

नामांक				Roll No.		

No. of Questions — 15
No. of Printed Pages — 3

VU—20-1—Sans. Vangmay I

वरिष्ठ उपाध्याय परीक्षा, 2010

संस्कृत वाङ्मय (अनिवार्य)

प्रथमपत्रम्

समय : 3 $\frac{1}{4}$ घण्टे

पूर्णांक : 60

परीक्षार्थिभ्यः सामान्यनिर्देशाः

- (1) परीक्षार्थिभिः सर्वप्रथमं स्वप्रश्नपत्रोपरि नामाङ्कः अनिवार्यतः लेख्यः ।
- (2) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।
- (3) प्रत्येक प्रश्नस्योत्तरमुत्तरपुस्तिकायामेव देयम् ।
- (4) प्रत्येक प्रश्नभागस्योत्तरं क्रमानुसारमेकत्रैव लेखितव्यम् ।
- (5) प्रथम प्रश्नस्य चत्वारः (i, ii, iii एवं iv) भागाः सन्ति । प्रत्येक भागस्य उत्तरस्य चत्वारः (अ, ब, स एवं द) विकल्पाः सन्ति । समुचित विकल्पस्य उत्तराक्षरं उत्तर-पुस्तिकायां निम्नलिखित तालिकां निर्माय एकस्मिन् स्थाने एव लेखनीयम् ।

प्रश्न क्रमाङ्कः	समुचितम् उत्तराक्षरम्
1. (i)	
1. (ii)	
1. (iii)	
1. (iv)	

1. (i) “स्वप्नः” इत्यत्र प्रत्ययोऽिस्त —
 (अ) नन् (ब) अच्
 (स) अण् (द) नङ् । 1
- (ii) प्रायेणोत्तर पदार्थ-प्रधानः समासः भवति —
 (अ) बहुव्रीहिः (ब) द्विगुः
 (स) कर्मधारयः (द) तत्पुरुषः । 1
- (iii) “चोरभयमि” इत्यत्र समासः केन सूत्रेण भवति ?
 (अ) पञ्चमी भयेन (ब) पञ्चम्याः स्तोकादिभ्यः
 (स) सप्तमी शौण्डैः (द) षष्ठी । 1
- (iv) “दाक्षिः” इत्यत्र प्रत्ययविधायकं सूत्रमस्ति —
 (अ) अत इञ् (ब) शिवादिभ्योऽण्
 (स) स्त्रीभ्यो ढक् (द) क्षत्राद् घः । 1
2. “ऋहलोर्ण्यत्” इति सूत्रेण कः प्रत्ययः भवति ? 1
3. ‘पण्डितमानी’ रूपस्य विग्रहः कार्यः । 1
4. ‘कण्ठेकालः’ इत्यत्र सप्तम्याअलुक् केन सूत्रेण भवति ? 1
5. “स्त्रियांक्तिन्” इति सूत्रस्य सोदाहरणमर्थो लेख्यः । 2
6. “द्वित्रिभ्यां ष मूर्ध्नः” इति सूत्रस्य उदाहरणपूर्वकमर्थो लेखनीयः । 2
7. ‘शुक्रियम्’ इत्यत्र कः प्रत्ययः ? केन सूत्रेण भवति ? 2
8. ‘युवसंज्ञा’ विधायकं सूत्रं विलिख्य उदाहरणस्वरूपर्थो लेखनीयः । 2
9. अधोलिखितेषु द्वयोः सूत्रयोः सोदाहरणं व्याख्या कार्या — 2 × 2 = 4
 (i) कर्मण्यण् (ii) संस्कृतं भक्षा
 (iii) सुप्यजातौणिनिस्ताच्छील्ये (iv) येचाभावकर्मणोः ।
10. निम्नलिखितेषु चतुर्णां प्रकृति-प्रत्ययानां पदं विधाय वाक्यप्रयोगं कुरुत — 4 × 1 = 4
 (i) यूपाय दारु (ii) पञ्चालानां राजा
 (iii) उच्च + तमप् (iv) रम + घञ्
 (v) पूञ् + इत्रः (vi) जन + तल्
 (vii) कुल + ख ।

11. एधितव्यम् , जुष्यः, सेनाचरः, कर्ता, हितम् , जल्पाकः एषु चत्वारः प्रयोगाः साधनीयाः ।
4 × 2 = 8
12. उपकृष्णम् , पञ्चगवम् , त्रिमूर्धः, हरिहरौ, पीताम्बरः, अश्वक्रीती एषु चतुर्प्रयोगानां सिद्धिः
कार्या ।
4 × 2 = 8
13. आश्वपतम् , रागः, वैयाकरणः, कुमुद्वान् , मालीयः, कौशेयम् एषु चतुर्णां प्रयोगाणां
सिद्धिर्विधेया ।
4 × 2 = 8
14. अधोलिखितेषु सप्तवाक्यानाम् संस्कृतेऽनुवादो कार्यः — 7 × 1 = 7
- (i) हमारा देश 15 अगस्त, 1947 को आजाद हुआ ।
- (ii) राम के बिना दशरथ ने प्राण छोड़ दिए ।
- (iii) वह जन्म से ही पैर से लंगड़ा था ।
- (iv) गणेश को लड्डू अच्छे लगते हैं ।
- (v) महल से वह बालिका गिर गई ।
- (vi) प्रातःकाल घूमना, स्वास्थ्य के लिए लाभप्रद है ।
- (vii) महेश का भाई वरिष्ठोपाध्याय में पढ़ता है ।
- (viii) कृष्ण साबुन से हाथ धोता है ।
- (ix) वाल्मीकि ने रामायण की रचना की ।
- (x) हमारे जीवन में त्यौहारों का बड़ा महत्त्व है ।
15. अधोलिखितेषु कमपि एकं विषयमवलम्ब्य 200 शब्देषु निबन्धं लिखत — 6
- (i) विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्
- (ii) राजनीत्यां महिलानां भूमिका
- (iii) परोपकारः
- (iv) डॉ० राजेन्द्र प्रसादः ।